درس پنجم: «مهمانی رسـوایی »

بخش اول: اهداف آموزشی

۱ .اهداف کلی

انتظار می‌رود دانش‌آموز پس از مطالعه و تدریس این درس:

۱. با **آثار و پیامدهای اخلاق تهمت** آشنا شود .
۲. نقش **هوی و هوس و بی‌تقوایی** را در گرفتارشدن انسان در رفتارهای نادرست درک کند .
۳. بفهمد که انسان برای رسیدن به خواسته‌های نفسانی ممکن است از **دروغ، تهمت و تضییع آبروی دیگران** استفاده کند .
٤. مفهوم حقیقی **عزت** را از نگاه دینی بشناسد و بداند عزت حقیقی از جانب خداوند است .
٥. میان **بندگی خدا و بندگی هوا و هوس** تفاوت قائل شود .
٦. با مفهوم **اسراف** و حرمت آن در زندگی روزمره آشنا شود .
۷. نسبت میان **پرهیز از اسراف و توجه به نیازمندان** را درک کند .
۸. بتواند آموزه‌های درس را از سطح دانستن به **انتخاب و رفتار در زندگی روزمره** منتقل کند .

۱- چرا زلیخا پس از روبه‌رو شدن با همسرش به یوسف تهمت زد؟

جواب: چون می‌خواست رفتار و پیشنهاد گناه خود را پنهان کند و از پیامد آن برای خودش نجات پیدا کند. بنابراین برای حفظ موقعیت خود، تقصیر را به گردن یوسف انداخت.

۲- بیان (رفتار) زلیخا در تعقیب یوسف وقتی همسرش را پشت در می بیند، در انتخاب یوسف و همسرش را بنویسید.

تا اینجا گفتم که من در اتاقی دربسته به یوسف پیشنهاد گناه دادم، ولی او قبول نکرد و وقتی اصرار مرا دید، فرار کرد و نزدیک در که رسید، پیراهنش را گرفتم، اما پیراهنش پاره شد. تا در را باز کرد، همسرم را دیدم که پشت در ایستاده است. باید چه می‌کردم؟ از طرفی، یوسف را دوست داشتم و نمی‌خواستم او را از دست بدهم؛ از طرف دیگر، اگر همسرم از نوع علاقه‌ام به یوسف و پیشنهادم به او باخبر می‌شد، معلوم نبود چه بلایی بر سرم بیاورد. فرصت نداشتم؛ باید در یک لحظه تصمیم می‌گرفتم. پس با لحنی که از آن خشم و ترس می‌بارید، به همسرم گفتم: «سزای کسی که نسبت به همسر تو قصد بدی داشته، چیست؟ آیا غیر از این است که باید او را زندانی کنی یا شکنجهٔ سختی بدهی؟»[1]

۳- زلیخا برای بی گناه نشان دادن خود و متهم کردن یوسف ، با لحن همراه با خشم و ترس، چه گفت؟

۴- با توجّه به سخن امام علی علیه‌السلام چه گناهی بزرگ‌تر از وسعت آسمان است؟

امیرمؤمنان علی علیه‌السلام: «گناه تهمت زدن به انسان بی‌گناه، بزرگ‌تر از [وسعت] آسمان است.»[2]

۵- گناه تهمت زدن به انسان بی گناه چیست؟

۶- تهمت زدن به چه معناست؟

پاسخ :نسبت دادن کاری نادرست و خلاف واقع به فردی بی‌گناه.

یوسف خشکش زده بود؛ باورش نمی‌شد کار خودم را به او نسبت داده‌ام. به او تهمت زده بودم، یعنی نسبت ناروایی به او داده بودم که حقیقت نداشت. به گمانم این کار من او را دوباره به یاد برادرانش انداخت که از آنها انتظار حمایت داشت اما به او خیانت کردند.

۷- مهم‌ترین زمینه اخلاقی که در رفتار زلیخا مطرح می‌شود چیست؟

بی‌تقوایی و پیروی از هوای نفس.

۱ـ سورهٔ یوسف، آیهٔ ۲۵.
۲ـ بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۳۱.

کانال تلگرام: أَنَا وَ طُلّابي　　@Hdehghan۱۳

من نیز همین کار را کردم. گفتم عاشقت هستم اما دروغ گفتم و به او تهمت زدم. بی‌تقوایی و پیروی از هوای نفس، انسان را به‌قدری خودخواه می‌کند که حاضر می‌شود برای نجات خود، به دیگران تهمت بزند.

ـ من موارد مشابه این اتفاق را در مدرسه دیده‌ام. شخصی کار خطایی مرتکب می‌شود، اما برای خلاص شدن از عواقبش، آن خطا را به گردن فردی دیگر که بی‌گناه است، می‌اندازد. هم دروغ می‌گوید، هم تهمت می‌زند و هم آبروی او را در مدرسه می‌برد.

همسرم حیرت‌زده سکوت کرده بود. انگار منتظر بود یوسف از خودش دفاع کند. اما یوسف فقط یک جمله گفت. «او بود که مرا به رابطه با خود دعوت کرد.»[1]

چشمان همسرم از خشم مانند کاسهٔ خون شده بود، ولی نمی‌دانست چه بگوید. یکی از اقوام من که همراه همسرم بود، به کمک او آمد و با یک جمله، معمای من و یوسف را برایش حل کرد. او گفت: «اگر یوسف مقصر باشد، باید زلیخا دست‌به‌گریبان او شده باشد. در این صورت، لباس یوسف باید از جلو پاره شده باشد، یعنی حق با زلیخاست و یوسف دروغ می‌گوید. اما اگر لباس از پشت‌سر پاره شده باشد، معلوم است که یوسف در حال فرار بوده و زلیخا مقصر است و دروغ می‌گوید.»[2]

نمی‌شد حقیقت را کتمان کرد. لباس یوسف از پشت‌سر پاره شده بود؛ نه من و نه همسرم حرفی برای گفتن نداشتیم. همسرم بر سر دوراهی سختی قرار گرفته بود. اگر حق را به یوسف می‌داد، آبروی خودش در شهر می‌رفت و اگر یوسف را زندانی می‌کرد، بعید نبود که یوسف قصهٔ این تهمت را به مردم بگوید و باز هم آبروی ما برود.

او با خشم رو به من کرد و گفت: «این کار حاصل حیلهٔ امثال توست، زیرا زنانی مثل تو وقتی دست به نیرنگ می‌زنند، نقشه‌های عجیب‌وغریب و بزرگی می‌کشند.»[3]

بعد هم رو به یوسف کرد و با لحن آرامی که نشان از خجالت داشت، گفت: «یوسف، این قصه را فراموش کن و پیش کسی از آن حرف نزن.» و دوباره رو به من کرد و با ابروهای درهم‌کشیده گفت: «به‌خاطر خطایی که مرتکب شده‌ای، طلب بخشش کن، زیرا تو از خطاکاران هستی.»[4]

۱ـ سورهٔ یوسف، آیهٔ ۲۶.
۲ـ سورهٔ یوسف، آیات ۲۶ و ۲۷.
۳ـ سورهٔ یوسف، آیهٔ ۲۸.
۴ـ سورهٔ یوسف، آیهٔ ۲۹.

۸- نتیجه بی تقوایی و پیروی ازهوای نفس در رفتارزلیخا را بنویسید.

به قدری اورا خودخواه کرد که حاضرشد برای نجات خود، به یوسف علیه‌السلام تهمت بزند.

۹ .چرا تهمت زدن به انسان بی‌گناه، گناه بزرگی است؟ :چون علاوه بر دروغ، موجب آسیب به آبرو و شخصیت فرد بی‌گناه می‌شود

۱۰- درماجرای تهمت زلیخا به یوسف، چه چیزی به آشکارشدن حقیقت کمک کرد؟

وضعیت پاره شدن پیراهن یوسف.

۱۱- چرا پاره شدن پیراهن ازپشت، نشانه مهمی بود؟

۱۲- همسرزلیخا پس ازآشکارشدن حقیقت چه واکنشی نشان داد؟

۱۳- مهم ترین پیام تربیتی ماجرای نیرنگ زلیخا نسبت به یوسف را بنویسید.

دروغ و تهمت ممکن است برای مدتی به ظاهر فرد را از پیامد خطایش نجات دهد، اما حقیقت سرانجام آشکار می‌شود . تهمت، هم گناه است و هم به آبروی دیگران آسیب می‌زند.

کانال تلگرام: أَنَا وَ طُلّابي　　@Hdehghan۱۳

بسم الله الرّحمن الرّحیم از من تا خدا پایه نهم درس پنجم: مهمانی رسوایی

ایستگاه تفکر

با توجه به آنچه خواندید، درباره م
۱ معنای تهمت
۲ دلایل تهمت زدن
۳ آثار تهمت زدن
۴ وظیفهٔ ما در مواجهه با تهمت

۱- معنای تهمت: نسبت دادن یک رفتار یا گناه نادرست به فردی است که آن کار را انجام نداده است.

۲- دلایل تهمت: بی‌تقوایی، پیروی از هوای نفس، خودخواهی، تلاش برای فرار از پیامد خطا و ناتوانی در پذیرش مسئولیت اشتباه.

۳- آثار تهمت: آسیب به آبرو و شخصیت فرد بی‌گناه، ایجاد بی‌اعتمادی، گسترش دروغ و گناه و آسیب به روابط اجتماعی.

٤- وظیفه ما: نباید شایعه یا تهمت را بدون بررسی بپذیریم یا منتشر کنیم؛ باید حقیقت را بررسی کنیم و از آبروی فرد بی‌گناه دفاع کنیم.

آن روز گذشت اما علاقهٔ من به یوسف، تمامی نداشت. آوازهٔ این ماجرا همه‌جا پیچید و همه فهمیدند که من یوسف را به گناه دعوت کرده‌ام. به گوشم می‌رسید که زنان، پشت‌سرم چه می‌گویند. از عشق ناپاکم حرف می‌زدند و می‌گفتند زلیخا به بیراهه رفته است.[۱]

من از رسوایی هراسی نداشتم، فقط می‌خواستم به زنان ثابت کنم که اگر آنها هم جای من بودند، همان کاری را می‌کردند که من کردم. به گمان آنها همسر عزیز مصر، شیفتهٔ یک بردهٔ بی‌ارزش شده بود. باید به آنها ثابت می‌کردم یوسف یک بردهٔ معمولی نیست.

۱٤- پس از آشکارشدن ماجرا، مردم درباره زلیخا چه می‌گفتند؟

درباره رفتار او و عشق ناپاکش صحبت می‌کردند و او را سرزنش می‌کردند . می گفتند او به بیراهه رفته است.

۱۵- زلیخا از چه چیزی بیشتر ناراحت بود؟

بیشتر از رسوایی، می‌خواست ثابت کند که اگر زنان دیگر نیز در موقعیت او قرار می‌گرفتند، ممکن بود همان رفتار را انجام دهند.

تلنگر

وقتی بنده هوا و هوس می‌شوی، حاضری از هر چیزی بگذری تا به خواسته‌های دلت برسی. اگر برای خود جایگاه و احترامی داشته باشی، هوا و هوس، تو را به جایی می‌کشاند که بی‌خیال جایگاه اجتماعی‌ات می‌شوی و خودت حرمت خودت را زیر پا می‌گذاری.

وقتی بندهٔ خدا می‌شوی، حاضری از هر چیزی بگذری، اما پا روی حرف خدا نگذاری. برده هم که باشی، به حرف اربابت پشت می‌کنی و رو به خدا می‌شوی و دستورش را اجرا می‌کنی. خدا هم بدهکار بندهٔ گوش‌به‌فرمانش نمی‌ماند و عزیزت می‌کند. مگر عزت غیر از پیشگاه خدا، جای دیگری پیدا می‌شود؟ «مَن كانَ يُريدُ العِزَّةَ فَلِلّهِ العِزَّةُ جَميعًا؛ هر کسی عزت می‌خواهد، [بداند که] همهٔ عزت برای خداست.»[۲] این را هم که خدا چه‌وقت و چگونه عزیزت می‌کند، بسپار به خودش.

۱۶- منظور از «بنده هوای نفس» چیست؟

یعنی انسانی که خواسته‌ها و تمایلات نفسانی خود را بر فرمان خدا ترجیح می‌دهد.

۱۸- انسان برای رسیدن به عزت واقعی چه نگرشی باید داشته باشد؟

باید عزت را از خدا بخواهد و به جای دنبال کردن رضایت و تأیید دیگران، بندگی خدا و فرمان او را معیار قرار دهد.

۱۷- تفاوت بنده هوای نفس با بنده خدا چیست؟ بنده هوای نفس برای رسیدن به خواسته‌های خود ممکن است از ارزش‌ها و حتی جایگاه اجتماعی خود بگذرد؛ اما بنده خدا حاضر است از خواسته‌های خود بگذرد ولی فرمان خدا را زیر پا نگذارد.

۱ـ سورهٔ یوسف، آیهٔ ۳۰.
۲ـ سورهٔ فاطر، آیهٔ ۱۰.

کانال تلگرام: أَنَا وَ طُلّابي @Hdehghan۱۳

روزی زنانی را که پشت‌سرم حرف می‌زدند به یک مهمانی دعوت کردم. دستور دادم برای هر کدام از آنها متکایی بگذارند و مقابلشان هم ظرف میوه‌ای با چاقو قرار دهند.[1]

مهمان‌ها یکی‌یکی از راه رسیدند و نشستند. آنها مشغول حرف زدن و پوست کندن میوه‌شان بودند که به یوسف فرمان دادم وارد شود.

همین‌که یوسف پا به تالار پذیرایی گذاشت، زنان به او خیره شدند. از نگاهشان پیدا بود که جز یوسف به هیچ چیز دیگری فکر نمی‌کنند. یوسف چنان در نگاهشان بزرگ بود که گویی کسی جز او در آنجا نیست. به‌زودی آنچه منتظرش بودم، اتفاق می‌افتاد.

۱۸- چرا زلیخا زنان را به مهمانی دعوت کرد؟

می‌خواست آنان را در موقعیتی قرار دهد که زیبایی یوسف را ببینند و نشان دهد که آنان نیز ممکن است در برابر چنین موقعیتی تحت تأثیر قرار گیرند.

۱۹- رفتار زنان پس از ورود یوسف چه چیزی را نشان داد؟

نشان داد که آنان نیز به شدت تحت تأثیر زیبایی و حضور یوسف قرار گرفتند.

ایستگاه تفکر

تاکنون با پیامدهای پیروی از هوای نفس آشنا شده‌ایم. با کمک هم‌گروهی‌های خود برخی از پیامدها را بنویسید.

۱. دور شدن از فرمان خدا.
۲. از بین رفتن حیا و کنترل اخلاق.
۳. خودخواهی و ترجیح خواسته شخصی بر حق.
٤. دروغ و تهمت.
٥. آسیب رساندن به آبروی دیگران.
٦. گرفتار شدن در پیامدهای رفتار نادرست.

سخنی با والدین

شاه کلید عبور فرزندان از لوس بازی و رسیدن به حیای درونی چیست؟

۱ـ سورهٔ یوسف، آیهٔ ۳۰.

کانال تلگرام: أَنَا وَ طُلّابي　　@Hdehghan۱۳

احکام

اسرافی که به چشم نمی‌آید

چند روزی بود که حاج‌آقا بعد از نمازها به مردم می‌گفت سعی کنند پنجشنبه برای نماز مغرب و عشا مسجد باشند چون می‌خواهد درباره یک طرح مهم با آنها حرف بزند. خیلی‌ها کنجکاو شده بودند که بدانند حاج‌آقا درباره چه چیزی می‌خواهد حرف بزند. برای همین هم هنگام نماز مسجد حسابی شلوغ شده بود.

بالأخره نماز عشا تمام شد و حاج‌آقا صحبتش را شروع کرد. بعد از بسم‌الله و سلام و صلوات گفت: «فرض کنید هر ایرانی هفته‌ای یک‌بار برنج بخورد و آن یک‌بار هم مثلاً حدود پنجاه دانه برنج ته بشقابش بماند و دور ریخته شود. در این صورت فکر می‌کنید هفته‌ای چند کیلو برنج در ایران هدر می‌رود؟»

حاج‌آقا ادامه داد:

ـ پنجاه دانه برنج تقریباً یک گرم وزن دارد. جمعیت ایران هم حدود ۹۰ میلیون نفر است. یعنی هفته‌ای ۹۰ میلیون گرم که معادل ۹۰ هزار کیلو برنج است، در کشور ما بیرون ریخته می‌شود.

مردم ابرو بالا انداختند و تعجب کردند و حاج‌آقا باز ادامه داد:

ـ خانم‌ها، آقایان! بسیاری از ما هفته‌ای چند بار برنج می‌خوریم، یعنی عدد حاصل، بیشتر هم می‌شود. اسراف در رستوران‌ها، مهمانی‌ها، جشن‌ها و عزاها را هم اضافه کنید به این عدد. سؤال بعد اینکه یک کیلو برنج غذای چند نفر است؟

حاج حسین آقا که در مناسبت‌ها آشپزخانهٔ مسجد را مدیریت می‌کند، زود جواب داد:

ـ غذای هفت تا هشت نفر.

حاج‌آقا گفت: «خدا پدر حاج حسین را بیامرزد. ما اصلاً می‌گوییم پنج نفر. الان ۹۰ هزار کیلو را در پنج ضرب کنید، می‌شود ۴۵۰ هزار، یعنی ما هر هفته به این اندازه آدم می‌توانیم از دورریز برنجمان غذا بدهیم. حالا اسراف سایر مواد خوراکی را هم در نظر بگیرید. خانم‌ها، آقایان! اسراف حرام است، همان خدایی که دروغ و شرابخواری و رباخواری را حرام کرده، اسراف را هم حرام کرده است.

خداوند در قرآن فرموده:

كُلُوا وَاشرَبوا وَ لاتُسرِفوا إِنَّهُ لا يُحِبُّ المُسرِفِينَ

«بخورید و بیاشامید ولی اسراف نکنید که خدا اسراف‌کاران را دوست ندارد.»[1]

۲۰- برای نشان دادن مقدار اسراف برنج یک مثال ساده بنویسید؟

۲۱- چرا حاج آقا، از یک نمونه کوچک برای توضیح اسراف استفاده می‌کند؟

تا نشان دهد رفتارهای کوچک و تکرارشونده، وقتی در مقیاس جامعه بررسی شوند، می‌توانند پیامد بسیار بزرگی داشته باشند.

۲۲- حکم اسراف چیست؟

اسراف حرام است.

۲۳- آیه شریفه درزمینه اسراف، چه نکته‌ای را بیان می‌کند؟

انسان می‌تواند از نعمت‌های خدا استفاده کند، اما نباید در مصرف آنها زیاده‌روی کند؛ زیرا خداوند اسراف‌کنندگان را دوست ندارد.

۱ـ سورهٔ اعراف، آیهٔ ۳۱.

کانال تلگرام: أَنَا وَ طُلّابي　　@Hdehghan۱۳

۲۴- چرا پرهیز از اسراف می‌تواند به فقرا کمک کند؟

زیرا با کاهش مصرف بی‌مورد و دورریز، بخشی از منابع و مواد غذایی می‌تواند برای نیازمندان حفظ و مصرف شود.

۲۵- با توجّه به سخن امام صادق علیه‌السلام پاداش اطعام مؤمن گرسنه در متن چگونه توصیف شده است؟

وقتی خدای مهربان می‌گوید اسراف‌کنندگان را دوست ندارد، باید فهمید که اسراف چقدر زشت و ناپسند است.

می‌دانید ما اگر اسراف نکنیم، چه اندازه فقیر را می‌توانیم سیر کنیم؟ واقعاً حیف نیست خودمان را از ثواب غذا دادن به فقرا محروم کنیم؟ آن هم چه ثوابی!»

سپس حاج آقا حدیثی خواند:

امام صادق علیه‌السلام:

«هرکس به مؤمنی غذا بدهد تا سیر شود، جز خداوند که پروردگار جهانیان است، کسی از خلق خدا نمی‌داند که در آخرت چه پاداشی به او داده می‌شود؛ نه فرشتهٔ مقرّب و نه فرستادهٔ خدا. از اسباب آمرزش، اطعام کردن مسلمان گرسنه است.»[1]

پاداشی که در دین برای این کار بیان شده، نشان‌دهندهٔ اندازهٔ ارزش آن در نزد خداست.

نوبت رسید به اینکه حاج آقا از طرحش صحبت کند:

۲۶- طرح حاج‌آقا برای مقابله با اسراف چه بود؟

تشکیل گروهی منظم برای جمع‌آوری غذاهای اضافی و رساندن آنها به نیازمندان.

ـ می‌خواهیم گروهی در مسجد تشکیل بدهیم که با برنامه‌ریزی منظم، هرزمان که خواستید و با هر تعداد غذایی که می‌توانید، فقرا را اطعام کنید. کافی است به شماره‌ای که به شما خواهم گفت، یک پیام بدهید تا با شما هماهنگ شود و برای گرفتن غذا دم در خانه‌تان بیایند. حتی اگر غذا به اندازهٔ یک نفر بود هم اشکالی ندارد.

مردم از طرح پیشنهادی استقبال کردند و با یک صلوات، خوشحالی‌شان را نشان دادند.

حاج‌آقاحرف دیگری هم زد: «یادتان باشد؛ اگر دغدغهٔ فقرا در متن زندگی ما قرار بگیرد، سبک زندگی‌مان را به‌گونه‌ای تغییر می‌دهیم که حتماً خیری از طرف ما به آنها برسد. یکی از این تغییرات، حذف اسراف از سبک زندگی است.»

۲۷- رابطه دغدغه فقرا با سبک زندگی را بنویسید.

پرسش و پاسخ

۲۸- آیا چون برای آب و برق پول می‌پردازیم، مصرف بیش از نیاز معمول اسراف نیست؟

سؤال: با توجه به اینکه ما در عوضِ آب و برق مصرفی‌مان پول پرداخت می‌کنیم، آیا زیاده‌روی در مصرف آب و برق گناه به حساب می‌آید؟

جواب: ملاک اسراف، پول دادن و رایگان بودن آن کالا نیست. مصرف بیشتر از اندازهٔ نیاز معمول، اسراف است و حرام. البته در جایی که مبلغ چیزی، از بیت‌المال پرداخت می‌شود، دقت بیشتری باید کرد. مثل همین آب و برق که اندازهٔ قابل توجهی از مبلغ آن به‌صورت یارانه از بیت‌المال پرداخت می‌شود.

۲۹- در مصرف امکانات عمومی مانند آب و برق چرا باید دقت بیشتری داشته باشیم؟

۱ـ الکافی، ج ۲، ص ۲۰۱.

کانال تلگرام: أَنَا وَ طُلّابي　　@Hdehghan۱۳

یادآوری آموخته‌ها

۱ سال‌های گذشته با ذکر زبانی، قلبی و عملی آشنا شدیم. به نظر شما با دوری از اسراف و کمک به فقرا، چه نوع ذکری را در خود تقویت می‌کنیم؟

۲ چند نمونه از اسراف در زندگی امروزی را بیان کنید و برای جلوگیری از آن راهکاری پیشنهاد دهید.

۱- ذکر عملی: زیرا انسان با رفتار خود، اطاعت از خدا و توجه به ارزش‌های الهی را نشان می‌دهد.

۲- دور ریختن غذای قابل استفاده، مصرف بیش از نیاز آب، مصرف بی‌رویه برق، خرید بیش از نیاز و استفاده نادرست از منابع

راهکار: مدیریت مصرف، خرید متناسب با نیاز، نگهداری درست مواد غذایی و توجه به ارزش منابع.

سؤالات پایان درس

◆ ۱ || از آیهٔ «مَن کانَ یُریدُ العِزَّةَ فَلِلّهِ العِزَّةُ جَمیعًا» چه پیامی دریافت می‌کنید؟

عزت حقیقی در اختیار خداوند است و انسان برای رسیدن به عزت باید به خداوند روی آورد و بندگی او را بر خواسته‌های نفسانی ترجیح دهد.

◆ ۲ || برای هریک از گزاره‌های زیر، مثالی ذکر کنید. می‌توانید از داستان حضرت یوسف ﷺ بهره ببرید.

الف) اگر بندهٔ خدا باشی، حتی به حرف اربابت پشت می‌کنی و روبه خدا می‌شوی.

.....

ب) یکی از دلایل تهمت زدن، بی‌تقوایی و پیروی از هوی و هوس است.

دانش‌آموزی برای اینکه خطای خودش آشکار نشود، آن را به دانش‌آموز بی‌گناه دیگری نسبت دهد.

◆ ۳ || کلمات داخل دایره به کدام صفت ناپسند اخلاقی اشاره دارد؟ ابتدا آن را به‌جای علامت سؤال نوشته و سپس تحلیل و تفسیر خود را از نقشهٔ مفهومیِ تکمیل‌شده بنویسید.

زیرا فرد بی‌گناه به کاری که انجام نداده متهم می‌شود و آبروی او آسیب می‌بیند؛ ضمن آنکه خودِ تهمت نیز گناه بزرگی است.

۲- الف- اگر انسان در موقعیتی قرار گیرد که دوستان یا اطرافیان او را به کاری برخلاف فرمان خدا دعوت کنند، به جای پیروی از فشار و خواسته آنان، از انجام آن کار نادرست خودداری کند.

کانال تلگرام: أَنَا وَ طُلّابي　　@Hdehghan۱۳

۴ خانوادهٔ آقای رحیمی همیشه به فکر نیازمندان هستند. اما همسایهٔ آنها چنین دغدغه‌ای ندارد. تأثیر این نگاه را در سبک زندگی این دو خانواده با یکدیگر مقایسه کنید.

خانواده‌ای که دغدغه نیازمندان دارد، احتمالاً مصرف خود را مدیریت می‌کند، از اسراف دوری می‌کند و بخشی از امکانات خود را برای کمک به دیگران اختصاص می‌دهد؛ اما خانواده‌ای که چنین دغدغه‌ای ندارد، ممکن است توجه کمتری به مدیریت مصرف و آثار اجتماعی آن داشته باشد.

فعالیت‌های عملکردی

۱- تدبّر: با بخش مربوط به گناه و پیامد آن و به‌ویژه با تهمت زدن به انسان بی‌گناه.

① تدبّر (فردی / گروهی)

دربارهٔ آیات ۱۱۱ و ۱۱۲ سورهٔ نساء تدبّر کنید و بگویید این دو آیه با کدام قسمت از درس امروز تناسب دارند.

وَمَن يَكْسِبْ إِثْمًا فَإِنَّمَا يَكْسِبُهُ عَلَىٰ نَفْسِهِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿۱۱۱﴾

و کسی که گناهی مرتکب شود، به زیان خود کار کرده و خداوند دانا و حکیم است.

وَمَن يَكْسِبْ خَطِيئَةً أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَرْمِ بِهِ بَرِيئًا فَقَدِ احْتَمَلَ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿۱۱۲﴾

و کسی که خطا یا گناهی مرتکب شود، سپس بی گناهی را متهم سازد، بارِ بهتان و گناه آشکاری را بر دوش گرفته است.

آیه ۱۱۱ چه مفهومی دارد؟

کسی که گناهی مرتکب شود، در حقیقت به زیان خود عمل کرده است.

آیه ۱۱۲ چه ارتباطی با موضوع تهمت دارد؟

کسی که خطا یا گناهی مرتکب شود و سپس فرد بی‌گناهی را متهم کند، علاوه بر گناه خود، بار تهمت و گناه آشکاری را نیز بر دوش می‌گیرد.

② نگاه تازه (فردی)

به شما دانش آموز عزیز پیشنهاد می‌شود به مدت یک هفته دغدغهٔ فقرا را در متن زندگی خود و خانواده قرار دهید. تأثیر آن را در قالب فیلم، نوشته، عکس، فایل صوتی یا ... آماده کنید. یادتان نرود در گزارش خود به نکات زیر اشاره کنید:

الف) چه کارهایی را برای مدیریت مصرف خود و خانواده انجام دادید؟

ب) سبک زندگی شما چه تغییری کرد؟

ج) از این کار چقدر احساس رضایت دارید؟

د) یکی از اطرافیانتان را که می تواند در این راستا الگو باشد، معرفی کنید.

هدف فعالیّت نگاه تازه:

دانش‌آموز و خانواده برای مدتی واقعی، دغدغه فقرا را وارد زندگی خود کنند و آثار آن را بر مصرف، سبک زندگی و احساس رضایت خود بررسی کنند.

کانال تلگرام: أَنَا وَ طُلّابي　　@Hdehghan۱۳

مفاهیم محوری، نکات کلیدی و پیام‌های تربیتی

الف) مفاهیم محوری درس

۱ .تهمت

نسبت‌دادن کار نادرست به فردی که آن را انجام نداده است.

۲ .هوی و هوس

خواسته‌ای که اگر انسان بدون توجه به فرمان خدا از آن پیروی کند، می‌تواند او را به رفتارهای نادرست بکشاند.

۳ .بی‌تقوایی

عاملی که زمینه عبور انسان از مرزهای اخلاقی را فراهم می‌کند.

۴ .عزت

عزت حقیقی از خداوند است و انسان نباید برای حفظ جایگاه خود به گناه و ظلم روی آورد.

۵ .اسراف

مصرف بیش از اندازه نیاز معمول و هدر دادن نعمت‌های الهی.

۶ .توجه به نیازمندان

یکی از نتایج عملی مدیریت مصرف و پرهیز از اسراف.

ب) نکات کلیدی که حتماً درکلاس روی آنها تأکید شود

نکته اول:
تهمت معمولاً با یک دروغ ساده آغاز نمی‌شود؛ گاهی انسان برای پوشاندن خطای خودش به دیگری تهمت می‌زند.

نکته دوم:
هوی و هوس می‌تواند قضاوت انسان را تحت تأثیر قرار دهد و او را برای رسیدن به خواسته‌اش به رفتارهای نادرست بکشاند.

کانال تلگرام: أَنَا وَ طُلّابي　　@Hdehghan۱۳

نکته سوم:

حفظ آبروی خود، مجوز از بین بردن آبروی دیگران نیست.

نکته چهارم:

عزت حقیقی از خداست، بنابراین انسان نباید برای کسب یا حفظ جایگاه اجتماعی، فرمان خدا را زیر پا بگذارد.

نکته پنجم:

اسراف فقط «دور ریختن مقدار زیادی غذا» نیست؛ مصرف بیش از نیاز در موارد مختلف نیز می‌تواند مصداق اسراف باشد.

نکته ششم:

پرهیز از اسراف، علاوه بر حفظ نعمت‌های الهی، می‌تواند زمینه کمک بیشتر به نیازمندان را فراهم کند.

ج) پیام‌های تربیتی درس

۱. **برای فرار از پیامد خطای خود، دیگران را متهم نکنیم .**
۲. **آبروی انسان‌ها حرمت دارد و نباید با تهمت و شایعه آسیب ببینند .**
۳. **پیروی بی‌مهار از هوی و هوس می‌تواند انسان را از مسیر درست دور کند .**
٤. **عزت حقیقی را باید از خداوند خواست، نه از گناه و جلب رضایت دیگران .**
٥. **در برابر خواسته‌های نفسانی، معیار تصمیم‌گیری باید رضایت خداوند باشد .**
٦. **نعمت‌های الهی امانت‌اند و نباید آنها را بیهوده هدر داد .**
۷. **صرفه‌جویی و پرهیز از اسراف می‌تواند به یاری نیازمندان منجر شود .**
۸. **رفتارهای کوچک و تکرارشونده نیز می‌توانند پیامدهای بزرگی داشته باشند .**

جمع‌بندی استادانه درس پنجم

اگر بخواهم عصاره این درس را در یک عبارت به دانش‌آموزان منتقل کنم:

انسانِ بنده خدا، برای رسیدن به خواسته‌های خود به تهمت و گناه پناه نمی‌برد و برای حفظ عزت خود حرمت دیگران را نمی‌شکند؛ همچنین نعمت‌های خدا را اسراف نمی‌کند و با مدیریت مصرف، زمینه خیررسانی به دیگران را فراهم می‌سازد.